

JOHANNES KABATEK
Doctor Honoris Causa
Al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava

Miercuri, 19 octombrie 2016, lingvistul german Johannes Kabatek a primit titlul de Doctor Honoris Causa al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava.

Discipol direct al lui Eugeniu Coșeriu, Johannes Kabatek este considerat astăzi unul dintre cei mai importanți lingviști ai lumii, în special în domeniul lingvisticii romanice.

LAUDATIO
Profesorului Johannes Kabatek, cu ocazia conferirii titlului de
DOCTOR HONORIS CAUSA
al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, România,
19 octombrie 2016

*Distinse Doamne Profesor Johannes Kabatek,
Stimați membri ai Senatului,
Onorați profesori, studenți, masteranți și doctoranzi,
Doamnelor, Domnișoarelor și Domnilor,*

Este o adevărată onoare să prezentăm în cele ce urmează *Laudatio* ilustrului Profesor Johannes Kabatek de la Universitatea din Zürich, cu ocazia conferirii titlului de Doctor Honoris Causa al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, astăzi, 19 octombrie 2016.

Propunerea, aparținând Departamentelor reunite ale Facultății de Litere și Științe ale Comunicării, vine să încununeze activitatea unuia dintre cei mai importanți, mai interesanți și mai complecși lingviști ai lumii contemporane.

Profesorul Johannes Kabatek este unul dintre cei mai cunoscuți discipoli ai lui Eugeniu Coșeriu: a preluat Catedra de Filologie Romanică a Universității din Tübingen, catedra maestrului său, și a întemeiat Arhiva Eugeniu Coșeriu alcătuită dintr-un număr impresionant de manuscrise și din biblioteca lingvistului, arhivă pe care profesorul Kabatek o conduce din 2005 pînă în prezent. De la întemeierea arhivei s-au clasificat mai mult de o mie de documente nepublicate, printre care și o serie de manuscrise foarte ample. S-au și publicat monografii, numeroase articole care au la bază materialele arhivei, precum și revista „Enérgeia”, al cărui

redactor șef este profesorul încununat astăzi. Revista „Enérgeia” apare atât în format clasic, cât și în format electronic, fiind consacrată în întregime problemelor lingvisticii integrale.

Știm cu toții că Eugeniu Coșeriu a avut o relație extrem de apropiată cu Universitatea din Suceava. Modul în care astăzi profesorii facultății noastre înțeleg limbajul și toate științele sale a fost influențat în mod decisiv de întâlnirea și relația specială pe care marele lingvist a avut-o cu facultatea noastră. Astăzi numele lui Eugeniu Coșeriu este purtat de o sală de curs și de unul dintre cele mai mari colocvii de științe ale limbajului din lume, organizat de Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării din Suceava. Putem spune că, prin acordarea titlului de Doctor Honoris Causa lui Johannes Kabatek, Coșeriu devine Doctor Doctor Honoris Causa al USV.

Johannes Kabatek s-a născut la 31 martie 1965, la Stuttgart, într-o familie în care au fost mereu încurajate studiile filologice și mai ales învățarea limbilor străine. Tatăl său, Adolf Kabatek, un celebru autor de benzi desenate, i-a transmis fiului său pasiunea pentru limbă, pentru istoria cuvintelor, pasiune care l-a împins, mai târziu, să pătrundă în laboratorul limbilor lumii. Johannes Kabatek studiază filologie romanică, științe politice și muzicologie la Universitățile din Tübingen (Germania) și Málaga (Spania). La venirea în facultatea de la Tübingen își întâlnește viitorul magistrul, Eugeniu Coșeriu, care îl fascinează din primul moment. De altminteri, mereu s-a simțit atras de personalitatea magistrului de la Tübingen, pe care avea să îl caracterizeze mai târziu, în interviuri și articole, prin trei caracteristici principale (memorie, logică și putere de muncă), trăsături pe care le-a și moștenit ca discipol al mentorului său:

Când am ajuns la Tübingen în 1984, Coșeriu era deja un mit. Din primul semestru nu am pierdut nici un curs de-al său și, după puțin timp, preferința mea pentru literatură a fost părăsită pentru lingvistică. Înțelepciunea și claritatea expunerii lui Coșeriu erau impresionante; chiar și așa, eram foarte puținii cei care mergeam la cursurile sale magistrale, la care prezența era voluntară. Alți profesori aveau mai mult succes, studenții lui Coșeriu erau un grup foarte redus și toți erau interesați nu de o temă sau alta, ci de întregul edificiu: Coșeriu oferea o viziune sistematică în care fiecare detaliu era relaționat cu un ansamblu complex și complet de gândire. Cel care își dădea seama de comoara enormă pe care o presupunea acest fapt nu putea să nu încerce a se apropia de aceasta. Era ca și cum Coșeriu ar fi deținut o cheie de acces la o cunoaștere sublimă și completă, fără ca, din acest motiv, să abuzeze de ea. Coșeriu seducea (și știa acest lucru), dar nu profita de acest fapt pentru a-și promova doctrina. Ceea ce făcea era să indice un drum pe care fiecare la final trebuia să meargă pe cont propriu. Au existat momente în care m-am gândit să schimb locul: Berlinul mă atrăgea prin fascinația pe care o exercita în acel moment. Dar la Universitatea Liberă din Berlin, m-am întâlnit cu o gândire coșeriană de mîna a doua și a treia. Am rămas în Tübingen pînă la urmă, nu fără o serie de sejururi în alte țări, dar fără a mă îndepărta de persoana despre care intuiam că mă putea învăța mai mult decît oricare alta pe care am cunoscut-o.

De fapt, Johannes Kabatek însuși se consideră un fel de ultim discipol al lui Coșeriu, pentru că ultimul său an de facultate a coincis cu pensionarea marelui lingvist. Coșeriu l-a descoperit și l-a încurajat mereu, oprindu-l ca asistent al succesoarei sale, Brigitte Schlieben-Lange din 1991 pînă în 1993.

În 1995, la 30 de ani, a devenit doctor în filologie al Universității din Tübingen, cu teza *Die Sprecher als Linguisten. Interferenz- und Sprachwandelphänomene dargestellt am Galicischen der Gegenwart* (Vorbitorii ca lingviști. Tradiție, inovație și interferențe în galiciana actuală), sub

conducerea științifică a lui Eugeniu Coșeriu și a lui Brigitte Schlieben-Lange. Iată ce scria Coșeriu despre această teză:

O lucrare extraordinară în aproape toate aspectele, adică în ceea ce privește tema, problemele cercetării, baza empirică, cunoașterea metodologică, realizarea tehnică, nivelul științific. Nu se putea aștepta alt lucru, întrucât autorul nu este un doctorand obișnuit, ci unul extraordinar. De fapt, într-un anumit mod chiar unic. Domnul Kabatek dovedește prin elaborarea acestei teze că este un lingvist, romanist și hispanist foarte matur, în ciuda vârstei sale. Stăpânește perfect domenii de cercetare cum ar fi teoria limbajului și lingvistica generală (lingvistica istorică, dar și cea sincronă), domenii precum dialectologia și sociolingvistica, dar și istoria lingvisticii în general. Formația sa științifică include întreaga lume romanică – chiar și pe cea românească.

Johannes Kabatek a activat la mai multe universități pînă a urca treptele carierei de profesor universitar: a fost asistent la Tübingen, timp de cinci ani (1993-1998), a fost asistent la universitatea din Paderborn, profesor la Universitatea din Erfurt și, începînd cu 2001 a fost profesor de lingvistică romanică la Universitatea din Freiburg, ca succesor a lui Hans Martin Gauger.

Din anul 2004 este profesor la Catedra de Filologie Romanică a Universității din Tübingen, iar în 2005 înființează Arhiva Coșeriu.

Natură activă, o persoană comunicativă, foarte riguroasă și consecventă în finalizarea demersurilor inițiate, profesorul Kabatek și-a cîștigat respectul în comunitatea academică de la Tübingen prin activitatea sa ca director al Catedrei de Filologie Romanică, prodecan și apoi ca decan al Facultății de Filologie.

În anul 2010 i se oferă catedra de lingvistică romanică a Universității din Heidelberg și în 2013 se mută, ca succesor al lui Georg Bossong la Universitatea din Zürich (Elveția). Este președintele mai multor asociații germane de specialiști în studierea limbilor romanică. În 2002 a fost ales membru corespondent al Academiei Regale Galiciene și în 2016 membru corespondent al Academiei Regale Spaniole. Este membru al comitetului de selecție al Fundației Humboldt și membru în comitetul științific al peste 20 de reviste de specialitate. Din 2012 coordonează „Revista Internacional de Lingüística Iberoamericana” (RILI), una dintre cele mai prestigioase reviste de lingvistică generală și lingvistică romanică din lume. A fost invitat să susțină conferințe și să lucreze ca profesor invitat la diferite universități de prestigiu din Spania, SUA și America Latină. A coordonat diverse proiecte științifice naționale și internaționale, colocvii și congrese pe diverse teme printre care *tradiții discursive romanică, determinarea nominală, marcarea diferențială a obiectului, etimologie galiciană, opera lui Eugeniu Coșeriu, sintaxă istorică a limbii spaniole, limbile din Spania, lingvistica corpusului, problema schimbării lingvistice, sintagma nominală în limbile iberoromance* etc. A editat, în calitate de coordonator, mai mult de 15 volume cu lucrările acestor colocvii.

Onorată asistență,

Distinsul nostru oaspete a publicat peste 150 de lucrări științifice la edituri și în reviste prestigioase din întreaga lume, lucrări dedicate în special unor chestiuni de lingvistică romanică, dar și de teorie a limbajului și lingvistică generală, lingvistica limbilor și lingvistica textului. Ca teme particulare amintim sintaxa istorică, lingvistica de corpus, lingvistica textului, problema schimbării lingvistice, problema contactului lingvistic, lucrări

de semantică, lingvistică variațională, sociolingvistică, literatura spaniolă medievală, traductologie, istoria limbii portugheze, istoria limbii spaniole.

După cum se poate vedea și din această simplă enumerare, Johannes Kabatek este, asemeni maestrului său, un *uomo universale*, însă, așa cum spunea Eugeniu Coșeriu, nu în sensul renascentist al sintagmei, ci prin faptul că așază propriul domeniu de cercetare în perspectivă universală și în strînsă legătură cu toate domeniile cunoașterii. Este vorba de-a înțelege legătura lingvisticii cu celelalte domenii ale cunoașterii. De-a înțelege, de exemplu, care este poziția limbajului în raport cu arta, filosofia, mitul: „Dacă vrei să ajungi la o definiție a limbajului, trebuie să vezi care e legătura lui cu arta și filosofia. Cred că în special lingvistica – atunci cînd nu se limitează la informația mărunță – este disciplina care deschide cele mai multe perspective, deoarece are cele mai multe legături cu modul de a fi al omului, cu toate activitățile umane în general. Din perspectiva universalității culturii, limbajul ocupă poziția centrală.”

Lingvist cu o formație enciclopedică, Kabatek, asemeni lui Coșeriu, ar putea fi caracterizat prin parafraza: „sînt lingvist și nimic din ceea ce există în lingvistică nu mi-e străin”. Principiile călăuzitoare în activitatea științifică invocate adesea de Coșeriu sînt, deopotrivă, cele care îl călăuzesc și pe Johannes Kabatek în prodigioasa și excepționala sa activitate:

1. Principiul realismului și al obiectivității
2. Principiul umanismului sau al „cunoașterii originare”
3. Principiul tradiției
4. Principiul antidogmatismului
5. Principiul binelui public și al responsabilității sociale.

În ceea ce privește calitatea studiilor publicate, se poate afirma că este impresionantă acribia cu care își pregătește lucrările pentru tipar, caracteristică regăsită și la ceilalți coșerieni, cu toții specialiști cu o foarte bună formare academică, științifică și de formație enciclopedică. Dintre lucrările sale, publicate în germană, engleză, franceză, spaniolă, catalană, portugheză și română amintim doar cîteva:

1. *Die Sprecher als Linguisten. Interferenz- und Sprachwandelphänomene dargestellt am Galicischen der Gegenwart*; Trad. galiciană: *Os falantes como lingüistas. Tradición, innovación e interferencias no galego actual (Vorbororii ca lingviști. Tradiție, inovație și interferențe în galiciană actuală)*
2. *Lengua medieval y tradiciones discursivas en la Península Ibérica: descripción gramatical - pragmática histórica – metodología (Limba medievală și tradiții discursive în Peninsula Iberică: descriere gramaticală – pragmatică istorică – metodologie)*
3. *Die Bolognesische Renaissance und der Ausbau romanischer Sprachen. Juristische Diskurstaditionen und Sprachentwicklung in Südfrankreich und Spanien im 12. und 13 (Renașterea bologneză și dezvoltarea limbilor romanice. Tradițiile discursive juridice și limba din sudul Franței și din Spania în secolele XII-XIII)*
4. *Las lenguas de España. Política lingüística, sociología del lenguaje e ideología desde la Transición hasta la actualidad (Limbile din Spania)*
5. *Sintaxis histórica del español y cambio lingüístico: Nuevas perspectivas desde las Tradiciones Discursivas (Sintaxa istorică a limbii spaniole și schimbarea lingvistică: noi perspective dinspre Tradițiile Discursive)*
6. *Spanische Sprachwissenschaft (Istoria lingvisticii spaniole)*
7. *Lingüística coseriana, lingüística histórica, tradiciones discursivas (Lingvistica lui Eugeniu Coșeriu, lingvistica istorică, tradițiile discursive)*
8. *Tradiții discursive. Studii*

Ultimul volum a fost publicat la Editura Academiei Române, București, 2015 și a trezit interesul general al lingviștilor români.

Onorată asistență,

Johannes Kabatek este ceea ce se cheamă „o minte sclipitoare”. O perspectivă riguroasă și clară asupra lucrurilor, o precizie nemțească amestecate, într-un raport ce se schimbă în funcție de contextul comunicațional, cu imaginația și exuberanța unui latin. În afara faptului că vorbește și el numeroase limbi, are un mod profund coșerian de a gândi, de a analiza, de a face distincții, de a generaliza. Preluând *o formă deschisă* de a vedea lucrurile, Johannes Kabatek e un exemplu tipic de discipol care nu doar că duce mai departe opera maestrului său, dar care, aplicînd un mod de gândire, descoperă perspective inedite și teritorii noi.

Amintim cu plăcere și colaborarea dintre domnul profesor Johannes Kabatek și Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării din cadrul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava:

- face parte din comitetul științific și cel organizatoric al Colocviului Internațional de Științe ale Limbajului „Eugeniu Coșeriu”, organizat alternativ de universitățile din Suceava, Chișinău și Cernăuți. Întemeiat în 1992 de Mihail Iordache, Dumitru Irimia și de Eugeniu Coșeriu însuși, acest colocviu este considerat astăzi una dintre cele mai prestigioase manifestări cu profil filologic din lume;
- domnul profesor Johannes Kabatek a susținut recent o conferință plenară în cadrul ultimei ediții a acestui colocviu;
- face parte din comitetul științific al revistei ANADISS, revistă a Centrului de Cercetare Analiza Discursului (CADISS) al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava și este coordonatorul volumelor XXI și XXII (nr. 1 și 2, 2016) ale acestei reviste, numere tematice consacrate lingvisticii textului;
- a publicat mai multe articole în revistele de specialitate ale Facultății de Litere și Științe ale Comunicării din Suceava și în volumele manifestărilor științifice găzduite de aceasta;
- a coordonat și coordonează activitatea unor doctoranzi români dintre care unii sînt absolvenți ai facultății noastre;
- de curînd a susținut la Suceava cîteva conferințe consacrate unor probleme actuale ale științelor limbajului.

Sperăm că această colaborare se va intensifica în anii următori și va lua forma concretă a unor proiecte importante, care să aibă în centrul lor promovarea perspectivei integraliste în științele limbajului.

Sîntem convinși că munca depusă de Johannes Kabatek ca profesor, ca om de știință, ca academician merită din plin conferirea titlului de Doctor Honoris Causa al Universității noastre, universitate care este onorată de prezența în rîndurile ei, de acum înainte, a unei personalități de o asemenea anvergură intelectuală.

*Vivat, crescat, floreat! Agimus nobilitati tuae maximas gratias.
Ave, Magister!*

[Cristina BLEORȚU, Dorel FÎNARU]